

Vogelcursus

Is dat een Boomklever,
of een boomkruiper?
Hoe vliegt een specht?
Wat een mooie gele kuif
heeft die, is dat een mees?
Paul leert je van alles
over winter- en trekvogels.

Korstmossen

Ze groeien op boomstammen,
paaltjes, dakpannen, stenen
of gewoon op de grond.
Ze zitten stiekem overal,
maar wat zijn het eigenlijk?

Grote bonte specht

Dendrocopos,
houthakker,
roffelaar.
Herken jij de specht
aan de roffel?
Peter vertelt je er meer over!

Libellen

Als je libellen ziet vliegen,
word je daar blij van.
Op een zonnige dag
schieten libellen over
het water. Henk gaat
je er alles over vertellen.

Algemeen

Wat is het IVN?

Het Instituut Voor Natuur, educatie en duurzaamheid is een landelijke vereniging met plaatselijke afdelingen. IVN De Maasdorpen is een afdeling met als werkgebied gemeente Horst aan de Maas.

Wat wil het IVN?

Mens en natuur zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij als IVN verbinden mensen en natuur. We laten jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Op die manier dragen wij bij aan een duurzame samenleving, individuele gezondheid en het welzijn van iedereen.

Wat doet onze afdeling?

Onze afdeling richt zich op onderhoud van natuurgebieden, inventarisaties, educatie door middel van excursies, lezingen, cursussen, workshops, thema-avonden en natuurlessen op scholen.

Hoe werkt onze afdeling?

Alle activiteiten van IVN De Maasdorpen zijn vrijwilligersactiviteiten. Veel leden zijn binnen de vereniging actief. Het hart van onze vereniging zijn onze werkgroepen, daarnaast zijn ook leden actief in de natuurfotografie en met insecten.

Behalve werkgroepen zijn er twee commissies en kortlopende projecten. Heb je belangstelling?

Neem contact op en sluit je aan!

Ons verenigingslokaal is het Zoemhukske, Kasteellaan 3, Horst.

Hoe word je lid?

Geef je op via <https://www.ivn.nl/word-lid> je wordt dan automatisch lid van de dichtstbijzijnde afdeling.

Of meld je aan via

<https://www.ivn.nl/afdeling/de-maasdorpen>

Wat kost een lidmaatschap?

De contributie bedraagt € 24,00 per jaar. Heb je een huisgenoot die lid wil worden? Die betaalt maar € 7,50.

De contributie wordt geïnd door IVN Amsterdam via een machtiging met digitale factuur.

Opzeggen? De opzegtermijn is een jaar. Het lidmaatschap beëindigd precies 1 jaar na opzegging.

Wat ontvang je als lid?

Je kunt gratis of met korting deelnemen aan cursussen en lezingen.

Je ontvangt 4x per jaar het tijdschrift Mens en Natuur én je krijgt 10% korting in onze IVN webwinkel.

Contact?

Je kunt contact opnemen via het secretariaat: ivndemaasdorpen@gmail.com

Werkgroepen & Commissies

Activiteiten & Gidsen

Ton Hagens tonhagens@home.nl
+31 6 143 91 402

Plantenwerkgroep

Joke Bussemakers jpp.bussemakers@hetnet.nl
+31 77 46 732 64

Vogelwerkgroep

Jacques Driessen jdrieivn@xs4all.nl
+31 77 38 285 10

Evenementencommissie

Dick Best d-best@kpnmail.nl
+31 77 37 457 40

VNel

Ton Wismans wisma205@planet.nl
+31 77 46 737 20

Bart Reintjes wreintjes@ziggo.nl
+31 6 284 95 503

Scholenwerkgroep Cora Oostendorp

Scharrelkids Jeugwerkgroep René Colbers

Communicatie commissie - ComCom

Facebook, Instagram, IVNwebsite & Kwekker
Ilse Hagens, Miep Philipsen, Jacques Driessen,
Cora Oostendorp & Marlo Godding.
ivndemaasdorpen@gmail.com

IVN Website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/de-maasdorpen>

Foto voorpagina Marlo Godding

Bestuur

Voorzitter & Secretaris

Cora Oostendorp cora@bourgonjon.nl
+31 77 32 700 26
+31 6 305 16 785

Penningmeester & Ledenadministratie

Koos Agricola koosagricola@home.nl
+31 77 32 700 13

Leden

René Colbers rene@colbers.nl
+31 6 133 28 758

Jos van Lin josvanlinivn@gmail.com
+31 77 46 78 200

Marlo Godding marlogoddingivn@gmail.com

Kwekker

IVN De Maasdorpen - December 2021

Beste mensen,

Dit is alweer de laatste Kwekker van dit jaar. We kijken met voldoening terug op de vorige afleveringen. Het was hard werken en we deden wel eens wat fout, maar we kregen veel complimenten en deden veel ervaring op. Dus we gaan door op de ingeslagen weg. Ook in deze Kwekker weer veel verschillende onderwerpen.

Het artikel over korstmossen nodigt je uit om zelf op onderzoek te gaan. Ze zijn prachtig als je er eens met je neus bovenop gaat staan. Alleen met je neus natuurlijk en niet met je voeten. Als je een loep gebruikt vóór je neus, zie je ze nog beter. Ze vormen een wereld op zich met hele kleine beestjes als bewoners.

Dit keer een interview met Ton Wismans. Hij is een IVN-lid dat heel veel doet voor de natuur door werkdagen te organiseren om onze natuurgebieden mooi te houden. In de agenda staan de werkdagen genoemd. Ga een keer mee, lekker buiten bezig en de natuur wordt er beter van.

In de winter zijn de bomen kaal maar ze hebben prachtige knoppen, die per soort verschillen. Kijk eens met je kinderen naar een dikke kastanjeknop, neem een tak mee naar huis en zet die in een vaas. Je zult versteld staan hoe mooi die knop gaat uitlopen. Er is nog meer te zien dan knoppen aan zo'n tak. Lees het artikel maar.

Henny schreef weer een interessant verhaal over een zintuig van vogels. Dit keer over hun smaak. De Bonte specht en een Beuk komen in een ander artikel aan bod. Wil je een mooie wandeling maken, lees dan het Ommetje Zwart Water. Dan is er nog een verslag van de Vogelwerkgroep, de Scholenwerkgroep en de Plantenwerkgroep. En kennen jullie de Plekskes van geluk?

We zijn blij om weer activiteiten te kunnen aanbieden. Excursies, lezingen en een vogelcursus. In de aankondigingen kunt alvast een voorproefje krijgen. Hopelijk kan alles doorgaan. Houd de website in de gaten, want daar staan steeds de laatste ontwikkelingen.

Ik wens jullie veel leesplezier en ... veel goeds voor het komende jaar!

Cora Oostendorp

Foto Marlo Godding

Inhoud

- 2 Algemene informatie
- 3 Voorwoord
- 4 Smaak bij vogels
- 5 Vogelcursus voor beginners*
- 6 Beuk - Fagus
- 7 Winterwandeling 't Ham*
- 8 Grote bonte specht
- 9 Vacatures
- 10 Korstmossen
- 12 Tuinvogelavond*
- 12 Bomen in het vroege voorjaar*
- 13 Libellen*
- 13 Beleef de vroege lente*
- 14 Plekskes van geluk
- 16 Ommetje Zwart Water*
- 18 Jubileum
- 18 Winterknoppen
- 19 Nieuwjaarswandeling*
- 20 Het interview
- 22 Uit de oude doos
- 22 Maaspark Ooijen Wanssum*
- 23 Paddestoelen - verslag
- 23 Watervogeltelling
- 24 Activiteiten*

Colofon

Cora Oostendorp - eindredactie
Marlo Godding - vormgeving

Redactieadres
ivndemaasdorpen@gmail.com

Smaak bij vogels

AUTEUR: HENNY GROULS

De smaakzin bij vogels

Dat vogels kunnen horen, zien en voelen is aan hun gedrag goed te merken. Naar deze zintuigen is dan ook veel onderzoek gedaan. De smaakzin bij vogels is een minder opvallend zintuig.

Dat is eigenlijk niet zo verwonderlijk, want vogels hebben een droge, harde snavel, kauwen niet, want ze hebben geen tanden en ze slikken hun voedsel in een keer door. Een goed ontwikkelde smaakzin ligt dan niet voor de hand. Vogels proeven hun eten niet, dacht men vroeger. Maar in 1868 werd op voorstel van Darwin een experiment gedaan met kleurig voedsel: in een volière werden de vogels gevoerd met een handvol rupsen, waaronder een aantal fel gekleurde exemplaren.

Opvallend was dat de fel gekleurde rupsen niet gegeten werden; ook bij herhaling van het experiment niet. Volgens werden rupsen van een **stippelmot** (Spinselmot) aangeboden. Er zijn veel soorten stippelmot, maar de rupsen zijn veelal vuilwit met zwarte stippen en hebben dus geen felle kleuren. Van stippelmotrupsen was bekend dat ze vies smaken. De meeste vogels raakten ze niet aan. Enkele vogels die het wel probeerden lieten ze snel vallen, schudden met de kop en veegden hun snavel af. Bewijs van smaak geleverd!

Foto Mariet Verbeek - Stippelmotrups

Vogels gebruiken dus zowel hun ogen als hun smaakzin bij het foerageren. Ze leggen verband tussen het uiterlijk van een prooi en de eetbaarheid daarvan. In de loop der jaren werden diverse smaakproeven vele malen herhaald. Jonge vogels van verschillende soorten (koolmees, pimpelmees, spreeuw, kwartel, eend) hebben bewezen dat ze smaak hebben.

Onsmakelijke prooi en prooi met waarschuwingkleuren worden niet gegeten, of hoogstens in de snavel genomen en meteen weer uitgespuugd, zonder hem ook maar enigszins te beschadigen.

Waarschuwingkleuren

Uit de wetenschap dat ook de ogen een rol spelen, is ontdekt dat potentiële prooidieren vaak waarschuwingkleuren (Aposematische kleuren) hebben. Waarschuwingkleuren zijn kleuren die willen laten weten dat het betreffende dier giftig, of op een andere manier gevaarlijk, of niet eetbaar is.

Foto Piet Segeren - Lieveheersbeestjes

Voorbeelden zijn Sint-Jansvlinder en de rups ervan, **de wesp**, **het lieveheersbeestje** en de geelbuikvuurpad. Maar er zijn ook dieren met waarschuwingkleuren die voor vogels onschuldig zijn. Sommige zweefvliegen bijvoorbeeld tooien zich in de kleuren van een wesp en zijn daarom veilig voor de vogels. Dit noemt men ook 'mimicry'. Hier heeft de natuur handig gebruik gemaakt van het feit dat vogels waarschuwingkleuren respecteren.

Foto Piet Segeren - Wesp

Giftige vogels

In 1989 werd op Nieuw Guinea een Kuifpitothui, een fel oranje/zwarte vogel, gevangen. Bij het uitzuigen van een krabwond van het beestje werd de tong van de onderzoeker gevoelloos. Veren en huid bleken giftig. Nieuw voor de wetenschap, maar de inlanders kenden hem al als 'de vogel met de bittere huid waarvan de mond zich samen-trekt'. Er blijken op Nieuw Guinea nog vier andere Pitothui's en een Blauwkapifrita te leven, alle felgekleurd en giftig!

Ze nemen het gif op uit kevers die hetzelfde gif hebben als de pijlgifkikkers in Zuid Amerika. Predatie van deze vogels door roofvogels is nog nooit waargenomen. Waarschuwingskleuren?

Smaakpapillen

In de tweede helft van de 17e eeuw werden op de tong van een os papillen ontdekt. (Papilla is Latijn voor tepel en betekent huid verhevenheid). De ontdekker beschreef ze als 'ontelbare paddenstoelen in het gras'. Maar het duurde nog een eeuw voordat in die papillen de smaakreceptoren werden ontdekt (bij o.a. kikkers en vissen) die via het zenuwstelsel verbinding hebben met de hersenen. Bij mensen duurde dat zelfs tot in de tweede helft van de 19e eeuw.

Bij vogels werden papillen nog steeds niet ontdekt. Hoewel experimenten het hadden aangetoond, bleven er twijfels bestaan over smaakzin bij vogels; er werden namelijk geen smaakpapillen ontdekt. In 1946 verscheen voor de eerste keer een artikel waarin enkele smaakpapillen op de tong van vogels werden gemeld. Maar de grote doorbraak kwam in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Bij sterke vergroting ontdekte Herman Berkhoudt en zijn studenten van de Leidse universiteit toevallig smaakpapillen in de punt van een eendensnavel. Na verder nauwgezet onderzoek gedurende enkele jaren vond hij ca. vierhonderd smaakpapillen in vijf clusters in zowel de boven- als onderkaak van de eend.

Bij proeven met een supersnelle camera bleken dat precies de plekken te zijn, die met ingeslikt voedsel in contact komen. Inmiddels weten we dat kippen er driehonderd hebben, de Afrikaanse grijze roodstaart drie- tot vierhonderd en de Japanse kwartel slechts zestig. De meeste in het verhemelte en in de keel. We weten ook dat vogels er relatief weinig hebben, want de mens heeft er 10.000, een rat 1.265 en een meerval zelfs 100.000.

Wat proeven vogels

Maar wat proeven ze dan? Duitse onderzoek met op smaak gemaakt drinkwater heeft uitgewezen dat vogels zoet, zuur, zout en bitter kunnen onderscheiden. De vijfde categorie smaak umami (hartig) is nog niet zo lang geleden ontdekt. Of vogels die smaak kennen is nog niet bekend. Van kolibries is bekend dat ze onderscheid kunnen maken in de suikerconcentratie van nectar. Vogels bepalen de rijpheid van fruit behalve op kleur ook op basis van het suikergehalte.

Vogels eten met smaak

Proeven hebben aangetoond dat vogels wel degelijk verschillen in smaak en smakelijkheid opmerken. Ze hebben smaakpapillen met smaakreceptoren. Het feit dat veel insecten een onaangename smaak hebben ontwikkeld als bescherming tegen vraat door vogels, is daar een bevestiging van.

Voornaamste bron: Tim Birkhead, De zintuigen van vogels.

Vogelcursus

Voor beginners

6 wandelzaterdagen
1 theorieavond
Kosten € 5,- per dag/avond
Vogelaar: Paul Oostendorp

Al wandelend vogels leren herkennen

Een cursus volgen scherpt de geest. Als je dat buiten doet, vaart ook het lichaam er wel bij. Doe daarom mee met de vogelcursus voor beginners.

Van begin maart tot eind mei 2022 maken we onder begeleiding zes keer een vogelwandeling. We luisteren naar vogels, zoeken ze op en proberen ze in de kijker te krijgen. Tijdens de wandeling wordt informatie gegeven over de vogels die we tegenkomen.

Eerst komen de vogels die in de winter hier blijven aan bod. Naarmate het voorjaar vordert, horen we ook de trekvogels die de winter in het warme zuiden hebben doorgebracht en terugkeren naar onze streken.

Halverwege de cursus is een theorieavond gepland waarin de bouw van de vogels, hun eigenschappen en hun gedrag aan de orde komen.

Vogelwandelingen: op zaterdag van 8:00 tot 11:00
5 & 19 maart, 9 & 23 april, 7 & 21 mei

Theorieavond:

Maandag 11 april om 19:30 in het Zoemhukske, Kasteellaan 3 te Horst.

Cursisten dienen zich aan te melden via het secretariaat: ivndemaasdorpen@gmail.com

De cursus wordt gegeven door Paul Oostendorp. Je kunt bij hem meer informatie vragen
+31(0)6 305 16 785

Foto Marlo Godding - Gekraagde roodstaart

Beuk – Fagus

AUTEUR: TJEU LEENENS / JACQUES DRIESSEN

Groeiwijze

De Beuk – die tot de familie van de napjesdragers behoort – voelt zich het beste thuis op hogere zandgronden, maar is tegenwoordig ook op veel andere plaatsen aangeplant. De beuk heeft enigszins eivormige katjes. De vrouwelijke staan twee aan twee aan het eind van de takjes. Als de stamper rijpt, groeit het bovenste deel van het steeltje om de vrucht en vormt een in vieren gespleten omhulsel. Opvallend zijn de sigaarvormige knoppen.

De bladeren zijn eivormig met dikke veervormige nerven. Sommige takken dragen meer vlezige schaduwbladeren, andere dunnere zonbladeren. Ze staan rechts en links aan de takken, waardoor ze meer licht kunnen opvangen. In een bos heeft de Beuk een lange stam voordat de kroon begint. Staat hij vrij dan komen er al vrij laag zijtakken, waarbij een grote, haast bolvormige kruin ontstaat.

Kenmerkend is de dunne, grijsachtige schors. Deze schors is erg gevoelig voor zonnebrand, vandaar de laag aangezette enigszins naar beneden wijzende takken bij een solitaire beuk. Als bijvoorbeeld er in een beukenlaan een boom wegvalt en de buren niet goed beschermd worden met bijvoorbeeld een jute omhulsel, dan kan dit een domino-effect hebben en kunnen ook die wegvallen.

De Beuk is een van de laatste bomen die na de ijstijd de Alpen over kwam: ± 3000 v Chr. Misschien dat hij daarom in de wintertijd (vooral het jongere exemplaar) zijn bladeren nog niet afwerpt.

Ze zijn misschien nog aan het leren hoe ons klimaat in elkaar zit.

Hout

Het harde en zware Beukenhout is gemakkelijk te splijten. Omdat het sterk ‘werkt’ bij vochtig weer, wordt het eerst gestoomd voordat het gebruikt wordt voor draaiwerk, parketvloeren, piano’s en dergelijke. Het afvalhout is goed te gebruiken bij het roken van vlees en vis.

Kruid- en geneeskunde

In de kruid- en geneeskunde wordt zelden iets over de Beuk gezegd, al heeft de teer die uit de schors gewonnen wordt, een desinfecterende werking, vooral bij ontstekingen in de mond.

Vroegere kruidkundigen vonden de bladeren verkoelend en pasten ze toe op blaren en gesprongen lippen. Het water dat ze uit holle Beuken haalden, werd gebruikt bij huiduitslag.

Mythologie en volksgeloof

Bij de Germanen was de Beuk een heilige boom, gewijd aan de bliksemgod Thor. Tegenwoordig weten we dat de boom met relatief veel olie in de schors en het hout veel minder door de bliksem wordt getroffen. Beuken met bruinrode bladeren, de zogenaamde bloedbeuken, stonden in hoog aanzien. Het bloed van offerdieren werd eromheen gegoten en de bomen werden behangen met de velen ervan.

Onze voorvaderen kenden een soort waarzeggerij, waarbij beukenstaafjes waarop lettertekens waren aangebracht, op een wit laken gegooid werden. Ze werden vervolgens in willekeurige volgorde opgeraapt. Zo kon men zijn lotsbestemming aflezen.

Later werden de lettertekens uitgesneden en zowel Coster als Gutenberg, die als uitvinders van de boekdrukkunst genoemd worden, hebben nog van beukenletters gebruik gemaakt. Overigens zijn de woorden beuk en boek eigenlijk hetzelfde. (Duits: Buche – Buch)

Doordat de boom in sommige jaren veel nootjes produceert, stond hij natuurlijk ook bekend als de vruchtbaarheidsboom. In zulke beukennootjesjaren werden veel buitenechtelijke kinderen geboren, dacht men in vroeger tijden.

De niet-geroosterde nootjes bevatten een giftige stof en er zijn gevallen bekend van kinderen die dood gingen na het eten van teveel beukennootjes.

In heel Europa kende men het gebruik om van Beuken of Berken waar de schors nog omheen zat, schalen en bekertjes te maken. Deze beukenmeiers werden bij talloze gebeurtenissen gebruikt. Zo vertelt onder andere de Romeinse schrijver Vergilius dat zo’n beker als prijs gegeven werd aan de beste krijger in de strijd.

Bij Hoogsoeren, tegenover de kerk, staat een holle beuk, de jufferbeuk, waarin een schat begraven ligt die door een spinnende juffer bewaakt wordt. Het schijnt niet raadzaam te zijn om te proberen die schat te bemachtigen.

[Sterk ingekorte en bewerkte versie van de Fagus-Beuk uit Tjeu Leenens nog te verschijnen tweede versie van het boek: Planten met een verhaal]

Winter

Winterwandeling in 't Ham

Zondag 16 januari

De route is deels modderig en/of nat
Goed schoeisel is van belang
Aanmelden via activiteit op
de website, de QR code,
of via de nieuwsbrief.

Nat gebied

't Ham is een klein, nat natuurgebied aan de zuidkant van Horst en ligt in een dal van de Grootte molenbeek. In de vorige eeuw is geprobeerd om het gebied droger te krijgen door de beek recht te trekken waardoor het water sneller afgevoerd zou worden. De beek werd inderdaad recht, maar het beoogde doel, drogere grond voor akkerbouw, werd niet bereikt. Er was zoveel kwelwater dat het gebied niet geschikt werd voor landbouw, maar alleen voor wat gras en hooi in de zomermaanden. Voor agrarische doeleinden had het gebied dus weinig waarde. Staatsbosbeheer zag kansen voor de natuur en kocht het aan en herstelde begin deze eeuw de meanderende loop van de Grootte molenbeek met het doel het gebied weer natter te maken. Bij deze gelegenheid is de oever van de beek eenzijdig verlaagd om het water meer ruimte te geven bij grote aanvoer en overlast te voorkomen voor de gebruikers van het gebied. Bovendien is er een aantal poelen aangelegd.

Droog gebied

Het beekdal wordt aan het noorden begrensd door de Hesselenweg met het aangrenzend industrieterrein en door de Hamweg in het zuiden. Het industrieterrein 'Hoogveld' ligt ca. een meter hoger dan de Hesselenweg. Dat veld is opgehoogd door zo'n duizend jaar bemesting met potstalmest. De potstalmest werd gemaakt met stal-mest en heideplaggen. Die plaggen werden vroeger gestoken in de uitgestrekte heidevelden ten zuiden van de Hamweg. Deze heidevelden zijn nu in cultuur gebracht en zijn nu tuindersgebied. Tussen het dal en de vroegere heidevelden liggen stuifduinen, de Reulsberg genaamd.

Flora en fauna

De stuifduinen zijn gevormd door uit het beekdal gestoven zand. Hierop groeien dan ook voor zandgronden de typische planten. In deze streek Grove den, Zomereik, Ruwe berk, Vuilboom en (Amerikaanse) Vogelkers. In de houtwallen op de wat drogere stukken staan de zomereiken maar ook hop, vlier en Gelderse roos. In het natte gebied is in de winter de Zwarte els beeldbepalend; de katjes staan op punt van bloeien.

Het gebied is vogelrijk. De Buizerd broedt er, de Blauwe reiger vist en jaagt er en eenden en ganzen komen vaak op bezoek. En, vooral in de zomer, is soortenaantal en het aantal zangvogels talrijk. Langs de beek huist al meer dan tien jaar de bever.

Grote bonte specht (Dendrocopos major)

AUTEUR: PETER VAN NIES

We zitten nu midden in het winterseizoen, en als we goed opletten tijdens onze boswandeling, kunnen we hem al regelmatig horen: de Grote bonte specht. Hij maakt een heel kenmerkend “kek-kek-kek” geluid, maar nog veel herkenbaarder is hij aan zijn geroffel. Je zou kunnen zeggen dat dat zijn manier van ‘zingen’ is. Soms is dat zelfs al in januari te horen. Ik zeg gemakshalve “hem” en “hij”, maar voor hetzelfde geldt is het ook een vrouwtje, want die kennen dat trucje eveneens, en met wat geluk zien we ze zelfs samen.

Uitstekend gereedschap

Zijn sterke, rechte snavel met een zeer harde punt gebruikt hij voor velerlei doeleinden. De hele dag door is hij aan het hameren en tikken, op zoek naar insecten die hij tussen of achter de schors uit peutert. In het broedseizoen gebruikt hij hem voor het uithakken van een nestholte. Hij is daarvoor dan ook uitstekend toegerust: naast de stevige snavel beschikt hij over een extra dikke schedel met op cruciale plaatsen extra verstevigingen om de klappen op te vangen. Je zou kunnen zeggen dat hij ingebouwde schokdempers heeft. En dat is maar goed ook, want hij zou anders de hele dag met koppijn rond moeten vliegen. Met zijn scherpe klauwen, twee tenen naar voren en twee naar achteren, kan hij zich prima over een boomstam verplaatsen; de korte, stijve staart geeft hem daarbij nog een extra steuntje in de rug. **Foto 1**

Foto 1 Peter van Nies

Grote bonte vogel

Dat ‘grote’ in zijn naam doet vermoeden dat er ook andere formaten zijn, en dat is inderdaad het geval. We hebben namelijk ook nog een Kleine bonte specht en sinds enkele jaren zelfs een Middelste bonte specht. De Nederlandse naam heeft dus betrekking op de grootte van de vogels: ze zijn, van groot naar klein, respectievelijk circa 24, 21 en 15 cm groot. Vroeger hoorden ze bij hetzelfde geslacht (Dendrocopos = houthakker!), maar de Middelste en de Kleine horen tegenwoordig bij andere geslachten. Het tweede deel van hun wetenschappelijke naam bleef echter ongewijzigd: major, medius en minor, wat dus groot, middel en klein betekent, of ‘in vogeltaal’: merelgrootte, spreeuwgrootte en musgrootte. En dat bonte in zijn naam, betekent dat dan veelkleurig? Ik vind eigenlijk van niet omdat hij toch voornamelijk zwart en wit is. Het enige kleurige is de rode ‘broek’ zoals bij dit vrouwtje goed te zien is. **Foto 2**

Foto 2 Peter van Nies - vrouwtje

Inderdaad een vrouwtje, want ze mist het rode plekje op het achterhoofd waardoor het mannetje zich van haar onderscheidt. **Foto 3**

Toch noemen ook de Duitsers hem bonte specht terwijl de Engelsen het houden op gevlekte specht (Great Spotted Woodpecker). Dit laatste vind ik persoonlijk meer toepasselijk.

Het hele jaar te zien

Zoals hierboven al aangegeven, kunnen we hem aan het eind van de winter al horen en daaruit mag je concluderen dat het geen trekvogel is. We kunnen hem met Kerstmis dus gewoon hier tegenkomen. Wegens gebrek aan dierlijk voedsel is hij dan noodgedwongen overgestapt op een meer vegetarisch dieet. Dat heeft voor ons als voordeel, dat we hem zelfs op de voedertafel kunnen aantreffen, want een lekkere vetbol zal hij niet versmaden en hij is gek op pinda's. Toch zullen we er wel enigszins moeite voor moeten doen om hem te zien te krijgen: als er mensen in zijn buurt komen, verstopt hij zich vaak achter een boomstam. Af en toe steekt hij zijn kop eens om het

hoekje om te zien of de kust veilig is, en met wat geluk zien we hem dan alsnog. Het helpt natuurlijk wel, dat in de wintertijd de loofbomen kaal zijn en soms gaan ze zelfs demonstratief boven in een boomtop zitten. **Foto 4**

Foto 3 Peter van Nies - mannetje

Tijdens de vlucht is hij wat gemakkelijker waar te nemen: hij vouwt zijn vleugels telkens even dicht waardoor hij lijkt te vallen, om vervolgens weer met zijn vleugels te slaan en hoogte te maken. Je krijgt dan een typisch golvend beeld te zien waaraan je hem zelfs van grote afstand kunt herkennen:

Roffelaars

Aan de roffel herkent men de specht. De roffel van de Grote bonte specht klinkt heel helder en veel hoger dan bijvoorbeeld de doffe roffel van de Zwarte specht. Die van de Kleine bonte specht is daarentegen veel sneller en lijkt wel een beetje op het geluid van een ratelende naaimachine. In het vroege voorjaar beginnen ze dus te roffelen om daarmee zowel hun territorium af te bakenen, als vrouwtjes aan te trekken. Ze doen dat op droge takstompen die goed resoneren en daarmee het geluid nog eens extra versterken. Er zijn zelfs exemplaren die daarvoor een metalen lantaarnpaal gebruiken! Soms roffelen mannetje en vrouwtje om beurten, wat een mooi duet oplevert.

Voortplanting

Daarna kan de voortplantingscyclus van start gaan met de in de vogelwereld gebruikelijke rituelen en activiteiten. Dat ze hun nest zelf uithakken heb ik hierboven al aangegeven. Dat doen ze samen en duurt ongeveer drie weken, het mannetje neemt daarbij het leeuwendeel van het werk

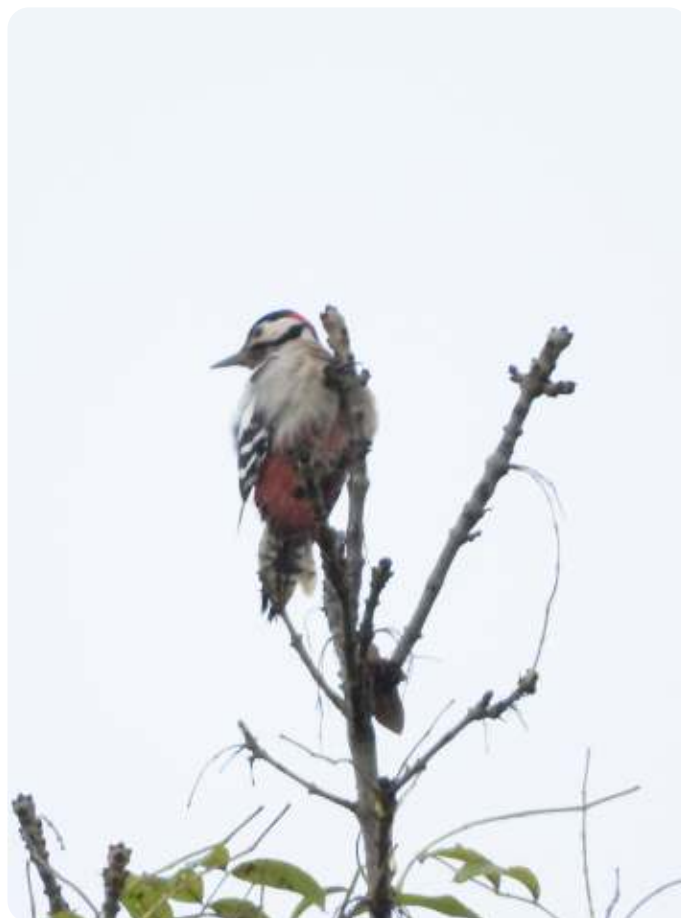

Foto 4 Peter van Nies

voor zijn rekening. Een deel van de houtsnippers blijft als stoffering achter in de nestholte, die tot wel 40 centimeter diep kan zijn. De vijf tot zeven witte eieren worden door beide partners in ongeveer twee weken uitgebroed. De jongen worden ook weer door beide partners van insecten en ander dierlijk voedsel voorzien. Als de jongen bijna vliegvlug zijn, kijken ze al regelmatig naar buiten om te zien waar hun ouders blijven. Na drie weken kunnen ze het nest verlaten. Na het uitvliegen worden ze nog acht tot tien dagen begeleid en gevoerd. Ze hebben trouwens tot aan hun eerste rui een volledig rode kruin.

Toekomst

Het gaat goed met de Grote bonte spechten in ons land. Hun aantal werd door Sovon (2013-2015) geschat op tussen de 75.000 en 100.000 broedparen, en als ik de statistieken goed interpreteer, is hun aantal sindsdien alleen maar toegenomen. De kans dat u ze dus een keer tegenkomt is behoorlijk groot; ik gun het je!

Vacatures

IVN de Maasdorpen is een bloeiende, actieve vereniging. Om onze werkzaamheden ook in de toekomst te kunnen blijven uitvoeren, zijn wij op zoek naar een penningmeester, een secretaris en een lid van de communicatie commissie.

Ben je enthousiast?

Neem contact op met het secretariaat:
ivndemaasdorpen@gmail.com

Onder de loep, korstmossen

AUTEUR: PAUL OOSTENDORP

Korstmossen zijn overal. Ze groeien op boomstammen, paaltjes, dakpannen, stenen of gewoon op de grond. Vooral in de winter vallen ze op, als de aandacht niet uit gaat naar bloeiende planten of insecten. Hoewel ze overal voorkomen, zijn ze toch moeilijk op naam te brengen. Daar moet je een echte expert voor zijn. Maar in dit artikel wil ik je laten zien, dat je toch van korstmossen kunt genieten ook al als je, zoals ik, al die kennis niet hebt.

Introductie

Korstmossen lijken een beetje op planten. Hele kleine planten. Vaak wat grijs of geel. Als je goed kijkt, zie je soms wel iets dat op bladeren lijkt, maar er zijn toch geen stengels en bladeren te onderscheiden. Behalve korstmossen zijn er hele kleine planten die we mossen noemen. Mossen hebben groene blaadjes en stengeltjes. Dat hebben korstmossen niet. Het verschil tussen mossen en korstmossen is dus vrij duidelijk.

Korstmossen zijn eigenlijk twee organismen bij elkaar: een schimmel en een alg. Samen vormen ze datgene dat we een korstmos noemen. De schimmel geeft de alg bescherming tegen het weer en scheidt zuren af waardoor mineralen in oplossen waar de alg weer van kan groeien. De alg geeft de schimmel een bepaald soort voedsel (sukkers) dat de schimmel niet zelf kan maken omdat deze geen bladgroen heeft. De alg en de schimmel zijn zo met elkaar vergroeid, dat ze bij de voortplanting allebei tegelijk sporen maken. Op een nieuwe plek gaan ze samen groeien en vormen weer een nieuw organisme met elkaar.

Onder de loep

Korstmossen hebben prachtige vormen die je het beste met een loep kunt bekijken. Loop eens naar een willekeurige boom en zoek op de stam grijs/groene plekje die er wat ruw uitzien.

Op het eerste gezicht ziet het eruit als een korst. Deze korst is aan de rand vaak wat lichter van kleur dan in het midden. Als je met een loep gewapend er met je neus bovenop gaat zitten, zie je hoe het zit met dat kleurverschil. De meestal gegolfde rand van de korst heeft een glad oppervlak, maar in het midden zie je een soort ondiepe kommetjes of soms kleine knobbels.

Dat is de plaats waar een korstmos voor de voortplanting sporen produceert. De rand kan gelig zijn en het midden oranje. Of, bij een andere soort, kan de rand lichtgrijs zijn en het midden donkergrijs-zwart.

Het kan zijn dat er tijdens het snuffelen met de loep iets voorbij komt schuifelen over het korstmos: een mijt, een jonge pissebed of een spinnetje. Dat is vooral het geval bij korstmossen die aan de randen wat omhoog komen, los van de boomschors dus. Daaronder is een prima schuilplaats voor zo'n bestje.

Een ruwe boomschors met korstmossen en wriemelende beestjes is een echte miniwereld en je waant je soms gewoon op safari als je daar naar staat te kijken.

De ene boom is de andere niet

Kijk eens naar verschillende soorten bomen.. Er zijn tenslotte veel soorten bomen en wie weet zie je andere soorten korstmossen.

Als je gaat letten op verschillende korstmossen op verschillende bomen, dan valt het op dat er boomsoorten zijn waarop bijna geen korstmossen zitten en boomsoorten waar ze juist wel op zitten. Op bomen met een schors die er snel afvalt, bijvoorbeeld Beuken, Berken en Platanen, groeien haast geen korstmossen. Beuken laten hun schors los als een soort poeder, Berken laten hun schors los in dunne vellen en Platanen laten zelfs hele plakken schors vallen (vandaar die vlekkerige schors). Dat snelle 'vervellen' van die bomen betekent dat korstmossen die net bezig zijn om zich op de schors te vestigen, steeds weer opnieuw kunnen beginnen. Dus dat wordt nooit wat. Probeer op zo'n boom toch eens een beginnend korstmos te vinden.

Bomen met een ruwe schors, houden hun schors veel langer vast. Op Essen en Lindes zie je veel soorten en het is leuk om te tellen hoeveel verschillende vormen je er op kunt vinden. Wat opvalt, is dat je op Essen en Lindes vaak korstmossen ziet die langgerekt of ovaal zijn.

De lengterichting van het korstmos staat loodrecht op die van de stam. Normaal gesproken zijn de plakken van korstmossen min of meer cirkelvormig, maar hier dus niet. Zou het komen dat door de diktegroei van de boom het korstmos uitgerekt wordt?

Korstmossen op stenen

Korstmossen kunnen op de meest barre plaatsen overleven. We noemen dat pionierplanten. Als de omstandigheden tijdelijk heel extreem worden, gaan ze over in een ruststadium. Op de zuidpool leven op rotsen korstmossen die maar een paar dagen per jaar voldoende warmte krijgen om te groeien. Onder deze omstandigheden kunnen ze toch overleven. Het zijn planten die als eerste groeien op rotsen. Ze scheiden bepaalde zuren af waardoor de rots een beetje oplost. Op deze manier dragen ze bij aan de vertering van gesteente. In Nederland hebben we geen rotsen maar we hebben wel stenige ondergronden zoals metselwerk, stenen paaltjes, stoepen en ook pannendaken. Kijk maar eens.

Op stoepen moet je misschien even opletten dat je de korstmossen niet verwart met platgelopen kauwgum. Op pannendaken zie je ze vaak geconcentreerd daar, waar vogels uitwerpselen achterlaten. Vaak zijn dat gele soorten. Die doen het goed bij wat extra bemesting. De meeste soorten korstmossen groeien op stenen die niet zuur zijn zoals op bunkers, basaltblokken, bakstenen en op sommige grafstenen. Graniet is veel zuurder en hierop groeien zeldzamere soorten.

Luchtvervuiling

Korstmossen hebben geen wortels waarmee ze water uit de ondergrond kunnen halen. Ze leven van het vocht in de lucht. Daarom zie je meer korstmossen aan de schaduwkant van een boom dan aan de zonkant. Dit maakt ze ook kwetsbaar voor de kwaliteit van de lucht en het regenwater. Aan de korstmossoort in een bepaald gebied, kunnen kenners zien hoe het staat met de luchtvervuiling op die plek. Er zijn soorten die het goed doen op plekken bij industrieën waar ammoniak wordt uitgestoten en soorten die hier juist niet tegen kunnen. Deze laatste worden verdrongen door de eerste. De uitstoot van ammoniak maakt de schors van bomen minder zuur. Er zijn ook plekken waar korstmossen helemaal niet kunnen groeien door de slechte luchtkwaliteit, bijvoorbeeld waar zwaveldioxide in de lucht komt. Hierdoor wordt boomschors zuurder. Over het algemeen kan je zien dat struikvormige korstmossen gevoeliger zijn voor luchtverontreiniging dan korstvormige. Plekken waar veel soorten verdwenen zijn, zijn in de jaren vijftig van de vorige eeuw in kaart gebracht. Tegenwoordig zijn deze grenzen niet meer zo scherp. Ook zonder metingen van de luchtkwaliteit, is de invloed van luchtverontreiniging zichtbaar. Vlak bij boerderijen zie je veel meer gele korstmossen op bomen dan verderop.

En dan

Hopelijk is het me gelukt te laten zien dat er zonder soortenkennis heel wat te beleven valt aan korstmossen. Als je op korstmossenjacht gaat, neem gaat neem dan een loep mee. Ook kinderen zullen graag deelnemen aan zo'n jacht. En als je graag heel veel soorten korstmossen wilt zien, ga dan naar het buitenland, want Nederland is een van de korstmos-armste landen van de wereld.

Een prachtig boek waarmee ook beginners korstmossen op naam kunnen brengen is:

Veldgids korstmossen. André Aptroot, Kok van Herk & Laurens Sparrius 2018.
Uitgave KNNV ISBN 9789050116428

Tuinvogelavond

TEKST: HENNY GROULS

Welke vogel is dat?

Donderdagavond,
27 januari

Op 28, 29, en 30 januari 2022 wordt weer de nationale tuinvogeltelling gehouden. Op de site van de Vogelbescherming kunt u zich al aanmelden. De Vogelbescherming stuurt dan al per e-mail tips voor een succesvolle telling. Voor diegenen die denken niet alle tuinvogels op naam te kunnen brengen, organiseert IVN De Maasdorpen op 27 januari een tuinvogelavond. De deelnemers aan de avond gaan in kleine groepjes samen met een vogelkenner en een set foto's de 25 meest voorkomende vogels op naam leren brengen. Nadat iedereen de 25 vogels kent, (ja dat kan) wordt een aantal vogels op het scherm geprojecteerd en vertelt Henny Grouls iets over deze vogels, zoals speciale herkenningspunten en de leefwijze. Om praktische redenen is het aantal deelnemers beperkt tot twintig personen. Aanmelden is verplicht, dat kan via onze website/nieuwsbrief. De deelname is ook geschikt voor kinderen (onder begeleiding) die dan wel een avondje wat later naar bed moeten mogen.

Vergeet ook niet u aan te melden bij de Vogelbescherming, dan krijgt u tips. Maar nu alvast een tip van onder-

Excursie

Bomen in het uroege voorjaar

Excursie
Zondag 6 maart

We gaan een excursie maken over het Servaasterrein in Venray.

Dat terrein is de plek waar in 1905 werd gestart met de bouw van het voormalig Psychiatrisch Ziekenhuis voor mannen. De opdrachtgever was de Congregatie der Broeders van Liefde te Gent. Dat betekent dat de oudste bomen vanaf 1905 zijn aangeplant. Ze zijn nu dus ruim 100 jaar oud. Maar een groot aantal bomen is pas later aangeplant: tussen 1950 en het begin van de jaren zestig. In die jaren is de oorlogsschade aan gebouwen hersteld en zijn nieuwe gebouwen neergezet. Die bomen zijn dan toch nog zo'n 60 tot 70 jaar oud.

We vinden niet alleen inlandse bomen maar ook veel bomen die van elders komen, met name uit Noord-Amerika. Begin maart zitten er nog geen blaadjes aan de bomen. Om de bomen dan te herkennen, moeten we letten op de vorm van de bomen, de vorm van de knoppen en de kleur plus structuur van de bast.

De route door het park is zo'n 3 km.

Op de website (scan de QR code) staat meer informatie over deze excursie.

Foto Mariet Verbeerk - Koperwiek

getekende: er is geen betere manier om vogels de tuin in te lokken dan door het verstrekken van vogelvoer, zoals bijvoorbeeld strooivoer, vetbollen of vogelpindakaas. Gezouten voer zoals brood tot een minimum beperken, want dat is niet gezond voor vogels.

Libellen

Beleef de uroege lente

Lezing
Dinsdag 29 maart

Excursie
Zondag 12 juni

Excursie
De Elsbeemden
Zondag, 20 maart

LEZING & EXCURSIE: LIBELLEN, DOOR HENK HEIJLIGERS

Als je libellen ziet vliegen, word je daar blij van. Het is dan een zonnige dag en de libellen schieten met een flinke snelheid over het wateroppervlak. Ze zijn vaak zo fantastisch van kleur! Geen wonder dat natuurfotografen er verzot op zijn.

Libellen zijn amfibisch. Dat wil zeggen: ze leven vaak een lange tijd als larve in het water waarin ze meerdere keren vervellen. Eenmaal volgroeid, verlaat de larve het water en klimt in een plantenstengel omhoog. Daar vervelt ze voor de laatste keer: de oude huid barst open en de libelle kruipt eruit. Dan moeten de vleugels nog uitharden en weg is de libelle.

Libellen en hun larven zijn jagers. Ze jagen vooral op insecten. Hun manier van voortplanting is uniek. Mannetje en vrouwtje vormen een paringswiel. De eitjes worden pas bevrucht tijdens de eileg.

Henk Heijligers van de Stichting Het Limburgs Landschap heeft veel onderzoek gedaan naar libellen in het Vreewater en de Ravenvennen. Henk zal in zijn presentatie niet alleen libellen van de Ravenvennen bespreken, maar ook soorten die voorkomen in het gebied van onze IVN afdeling De Maasdorpen met name het Kaldenbroek. Op de website (scan de QR code) staat meer informatie over deze lezing en de excursie.

Dit natuurgebied ten zuiden van Sevenum wordt gekenmerkt door een afwisseling van akkers, bossen en weilanden rond de Grootte Molenbeek.

Zoals de naam al aangeeft is dit gebied van oorsprong vrij vochtig met voornamelijk nat hooiland. Er stromen twee beken door het gebied, de Elsbeek en de Grootte Molenbeek. De bron van de Elsbeek is in De Winkel (Maasbree) en na 6,5 km mondt de Elsbeek uit in de Molenbeek.

De Grootte Molenbeek ontspringt in Grashoek. Ze stroomt via Sevenum, Horst, Tienray en Meerlo naar Wanssum, waar beek uitmondt in de Maas.

In de jaren dertig van de vorige eeuw werd de Molenbeek gekanaliseerd. Tijdens deze werkzaamheden kwam er veel ijzeroer aan de oppervlakte. Zelfs zoveel dat er nog daadwerkelijk ijzer uit gewonnen is. De voorheen bijna onbruikbare gronden konden vervolgens als goede weilanden in gebruik worden genomen.

In 2005 is het gebied opnieuw ingericht en heeft men de beek weer laten meanderen. Langs de beek heeft de natuur alle ruimte gekregen. Er zijn stukken afgegraven waar een plasdrasgebied is ontstaan. Ook liggen er diverse poelen in het gebied. De natte weilanden, broekbossen en moerassen hebben een rijke flora en fauna. Bij een inventarisatie bleken er maar liefst 67 vogelsoorten te broeden in dit gebied. We hopen tijdens deze excursie zeker een aantal van deze soorten aan te treffen.

Op de website (scan de QR code) staat meer informatie over deze excursie.

Grootte Molenbeek

Natuur in Plekskes van geluk

TEKST: STICHTING LANDSCHAP HORST AAN DE MAAS

Ken je de Plekskes van geluk? Enkele jaren geleden hebben de inwoners van onze zestien kernen in hun omgeving plekken kunnen aangeven waar zij extra gelukkig van werden. Uit meer dan honderd inzendingen zijn vijftientig speciale plekken gekozen: de Plekskes van Geluk. In de periode 2017-2021 zijn deze Plekskes in kaart gebracht door de werkgroep 'Plekskes van Geluk' van de Stichting Landschap Horst aan de Maas. Op elke plek is een gelukszuil geplaatst waarop een korte beschrijving van de plek staat. Ook staan er tips om door het uitvoeren van de tip, nog meer geluk te ervaren, samen met anderen of alleen.

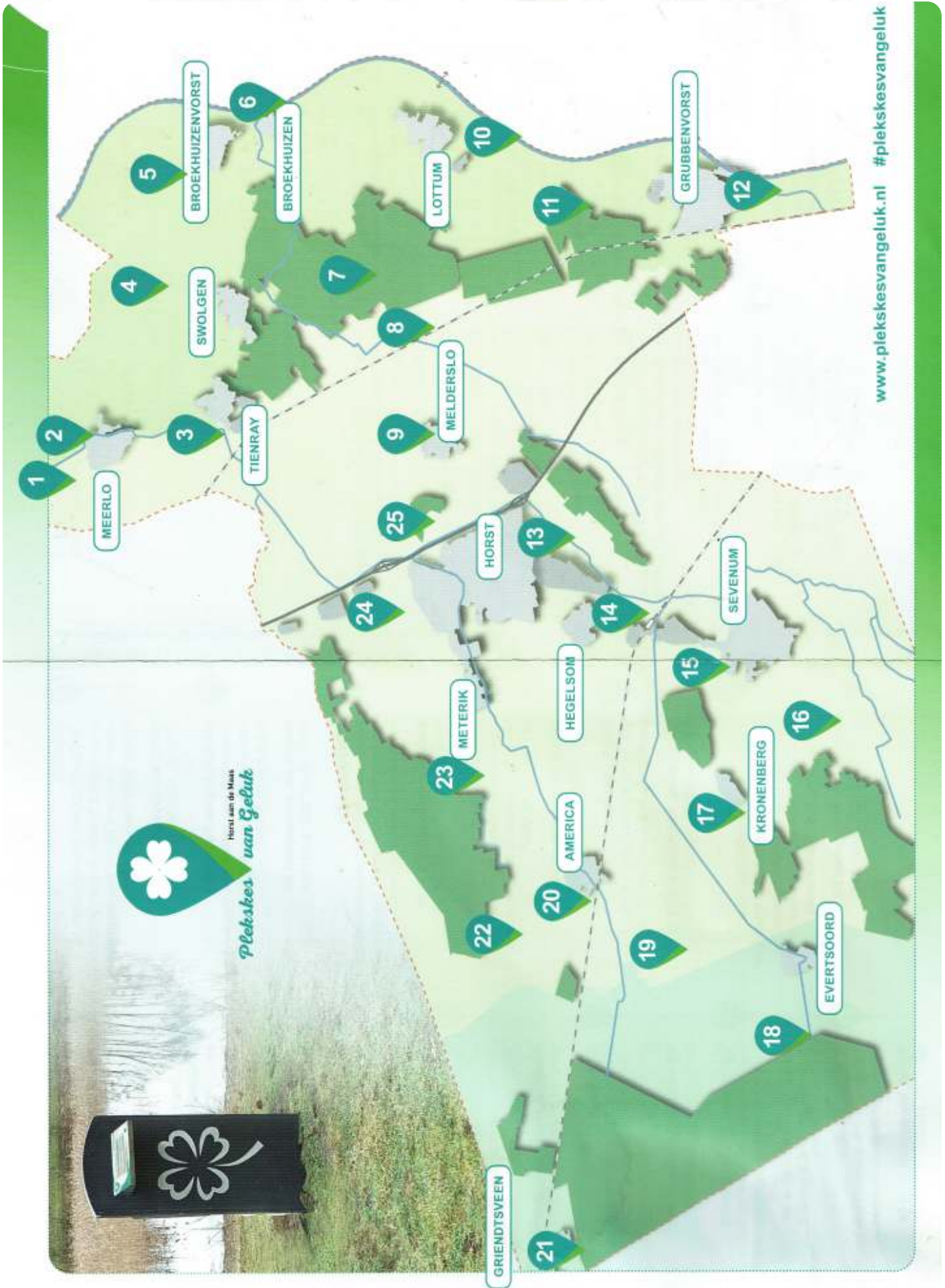
Op www.plekskesvangeluk.nl kan je de routekaartjes vinden en meer informatie over elk plekje. Van elk Plekske kun je hier ook de GPS-coördinaten vinden. De Plekskes van Geluk zijn alleen te voet of met de fiets te bereiken. Het is handig om gebruik te maken van het knooppuntenwandelnetwerk om te ze bereiken. Zoek ze eens allemaal op en leer zo onze prachtige omgeving weer beter kennen. (kaartje)

1. Sint-Goarkapel in Meerlo. In het noordelijkste puntje van onze gemeente ligt, hoog boven de Grootte Molenbeek, dit pareltje. Pieterpadwandelaars vinden hier hun eerste rustplekje in Horst aan de Maas.
2. 't Kasteelke in Meerlo. Genieten van dit Kasteelke en zijn prachtige omgeving doe je het best vanaf het wandelpad langs de Grootte Molenbeek.
3. Kruiswegpark in Tienray. Een bankje achter in het park bij het houten bruggetje over de Grootte Molenbeek. Ingang park vanuit Over de Beek.
4. 't Sohr bij Swolgen. Bij hoogwater stroomt deze oude Maasarm weer mee. Beleef de waterrijke natuur. Ten noorden van de Kasteelweg.
5. Mariakapel Sterre der Zee in Broekhuizenvorst. Mariakapel met weids uitzicht over Landgoed De Kolck en de landerijen. Aan de weg naar Swolgen.
6. De Loswal in Broekhuizen. Trefpunt aan de Maas met zonneweide en fantastisch uitzicht over de Maas. In het verlengde van de Veerweg in Broekhuizen.
7. Schuitwater en Swolgenderheide bij Broekhuizen. Midden in de natuur op de hoge rand van de heide en bij de knuppelbrug over het Schuitwater. Veel wandelroutes brengen je hier naar toe.
8. Vredeskappelletje in Melderslo. Witte Kapel in 1940 gebouwd om te bidden voor bescherming, hoop en vertrouwen. Aan de weg van Melderslo naar Broekhuizen.
9. 't Vlasven; Melderslo. Midden in het dorp, achter de basisschool ligt, omsloten door gebouwen, deze verrassende ontmoetingsplek in het groen.

10. Bruggetje bij de Molenbeek, Lottum. Laag aan de Maasoever ligt het bruggetje over de Molenbeek van Lottum. Een geliefde pleisterplek met prachtig uitzicht over de Maas.
11. Moj Wah-bankje, Lottum. Geniet in alle stilte van de prachtige natuur van Kaldenbroek. Aan het zandpad kort bij de kapel van Houthuizen.
12. Gebroken Slot, Grubbenvorst Het bankje op de hoge steilrand met uitzicht op het Gebroken Slot en de Maas. In het Sint-Jans Sleutelbergbos.
13. 't Ham bij Horst. Uitkijkpunt op een heuvel midden in natuurgebied 't Ham. Je komt er door vanaf knooppunt 53 het pad langs de Grootte Molenbeek te volgen.
14. Station Horst-Sevenum bij Hegelsom. Sinds 1866 een vertrouwde thuiscomplex voor onze dorpsgenoten.
15. 't Joepiepedje in Sevenum. Wandelpad vanuit het Joepieterrein door natuurgebied De Haagens. Geniet op het bankje bij de Blakterbeek.
16. De Kruusboëm in Sevenum. Eeuwenoud veldkruis te midden van bolvormige akkers in de open ruimte van het 'Grutte Veld'.
17. Driefkuilenloop in Kronenberg. Kleinschalige weilandjes en grazende paarden bij beekje de Driefkuilenloop.
18. Mariapeel bij Evertsoord. Bankje waar het defensiekaanaal begint en met toegang tot de Mariapeel. Uitzicht tot aan de ontginningsboerderijen van Evertsoord.
19. Verhalenbergr in de Zuringspeel America. Hoogste uitzichtpunt van Noord-Limburg.
20. Het Beukenhof in America. Dorpspark met speeltuin, dierenweide en openluchttheater.
21. Bankje aan de Sint-Barbarastraat te Griendsveen. Bankje met zicht op de kanalendriesprong en achter je Villa Sphagnum.
22. Heere Peel bij America. Wandelgebied met avonturenbos, natuureducatie en veel speelnatuur.
23. Zandberg te Meterik. Stuifzandhelling aan de rand van natuurgebied De Schadijkse bossen.
24. Landgoed de Gortmeule in Horst. Cultuurhistorische parel midden in een karakteristieke omgeving met veel natuur.
25. 't Aendekuulke bij Horst. Eendenmeertje midden in de bossen. In het rustige gedeelte van Kasteelpark ter Horst

de buuert

www.plekkesvangeluk.nl #plekkesvangeluk

Ommetje Zwart Water

in de Maasduinen

AUTEUR: KOOS AGRICOLA

Wandeling, 5½ km in het zuidelijkste natuurgebied van de Maasduinen, het Zwart Water.

Startpunt: Parkeerplek kruising Rijksweg en Genooierheideweg tussen Venlo en Velden, 500 m voor de rotonde.

Bij het bord Arcen en Velden.

Dit punt ligt tussen de lijn 83 haltes Taurus en Velden Zuid.

Alternatief startpunt:

Grote natuurparkeerplaats kruising Schandeloselaan en Koeveenstraat tussen Venlo en Schandelo.

Het Zwart Water ligt tussen de rijksweg en Duitse grens ten noorden van de A67.

De naam is afkomstig van een moerasgebied dat is verdwenen door drooglegging en aanleg van de A67 en het industrieterrein Noorderpoort. Voorheen werd het huidige Zwart Watergebied de Genooier heide genoemd.

Centraal ligt de Venkoelen, een verveende oude Maasarm. Na de vervening begonnen de vennen weer snel dicht te groeien. Boeren profiteerden hiervan en maaiden de 'holpijp' die langs de oevers van de uitgeveende plas groeide. Zij gebruikten het maaisel als groenbemester op het veld. In de dertiger jaren is door boomaanplant op de landbouwveldjes het bosgebied uitgebreid.

De oude Maasbedding diende tevens als leverancier van klei voor de nabijgelegen steenfabriek. Een deel van de route volgt een spoorlijntje uit die tijd. Na de Tweede Wereldoorlog zijn de kleiputten ten zuidoosten van de Venkoelen gevuld met stadsvuil en puin en werd dit ingericht als Stadspark met een grote afwisseling van boomsoorten.

De Venkoelen zijn begin deze eeuw uitgediept. Bij een strenge winter is dit een mooie schaatsplek.

Het Ommetje volgt deels bestaande routes en deels plekjes die volgens mij de moeite waard zijn. Het wandelgebied bestaat uit vochtige en droge bostypen, vennen, rivierduinen, heideresten, graslanden en broekbossen. De hoogteverschillen zijn er mede oorzaak van dat er een grote variatie aan flora en fauna voorkomt.

De route is grotendeels onverhard en alleen geschikt voor wielen, die geschikt zijn voor onverhard terrein. Op de zanderige of nauwe stukjes loopt er parallel een beter begaanbaar pad. De genoemde namen van paden en wegen zijn uit 'Google maps' gehaald.

Vanaf het **startpunt** aan de **rijksweg** volg je het brede pad, de **Genooierheideweg**, in oostelijke richting. Dit pad buigt naar het zuidoosten en op de hoek van camping De Kros-

selt ga **jelinksaf**, de **Nachtegaallaan**, die vanaf Taurus langs de camping loopt. Hier passeer je het witte hek van het Limburgs landschap.

Bij een **open plek aan de rechterhand** sla je **rechtsaf** richting het oosten, de **Zandweg** (afb.1) naar Velden. Het pad komt uit op een **semiverhard pad**, de **Vinkenweg**.

Afbeelding 1 - Zandweg

Hier ga je naar rechts en je volgt dan het pad dat naar links buigt. In de verte kunnen de Venkoelen reeds zichtbaar zijn. Het pad buigt naar rechts richting het zuidoosten. Bij de kruising van paden ga je rechtdoor langs het witte markeringspaaltje tot op de **heuvel** (afb.2). Hier zijn diverse natuurlijk speelgelegenheden voor kinderen.

Afbeelding 2 - Heuvel

Op de heuvel ga je naar **links richting het oosten**. Het pad draait naar het noorden richting het water van de Venkoelen. Hier volg je pad parallel aan de waterkant. Bij **wandelknooppunt 4** ga je richting het noorden, het pad loopt dicht langs de oever van de Venkoelen. (Het alternatieve startpunt begint bij **wandelknooppunt 7**, langs de weg niet ver van de parkeerplaats. Hiervandaan loop je in westelijke richting naar **wandelknooppunt 4**). Vanaf **wandelknooppunt 4** ga je richting het noorden, het pad dat langs de oever van de Venkoelen loopt. De oeverzone vormt het broedgebied van karakteristieke broedvogels als de dodaars, de waterral en de kuifeend. Blauwe reigers jagen op allerlei waterdieren zoals amfibieën en vissen.

Als het pad dicht bij de weg, de **Schandeloselaan**, komt, steek je de weg over. Dit is ook een plek met oversteekvoorziening voor padden en andere reptielen. Hier gaan we rechtsaf en steken de weg over. Aan de overkant van de weg is een wandelpad langs de rand van het Stadsbos. Dit pad is vrij smal. Bij de T-splitsing ga je naar links en dan kom je op een brede laan, de **Straelsebosweg**. Hier ga je rechtsaf. Als alternatief kun je na het oversteken van de weg naar links lopen en rechtsaf de laan ingaan. Op het eind van de rechte laan, ga je linksaf over het pad met aan weerszijden eikenbomen en weilanden (afb.3 >) In het linker weiland liggen diverse vennen.

Het uit de Venkoelen gebaggerde slib heeft enige tijd in depot op de weilanden ten oosten van de Venkoelen gelegen. Na het weghalen van dit gronddepot is het weiland plaatselijk afgegraven en zijn er een aantal plasjes in gemaakt: een prima ontwikkeling van schrale graslanden

waarin zelfs heide zich opnieuw vestigt. De plasjes en de aangrenzende nog onbegroeide oevers zijn een nieuw leefgebied voor allerlei waterminnende soorten. Als eerste broeden er al enkele Kleine plevieren en Dodaarzen.

Je volgt het pad en steekt aan het eind bij **wandelknooppunt 49** het fietspad over. Je komt vervolgens aan bij de Bosweg met **wandelknooppunt 6**. Hier ga je linksaf richting de verharde weg Schandelo. Deze steek je over en je volgt de **Paddeweg**. Bij het huis aan de linkerhand staat een beeldje van de Gekke Maondaagvierder. In vroegere eeuwen trokken jonge vrijgezelle boerenknechten op Gekke Maondaag rond in de buurtschappen. De Gekke Maondaag is als Veldens volksfeest nog altijd springlevend.

Aan de linkerhand van deze weg ligt een broekbos het Diepbroek en aan de rechterkant het meer open Schaapsbroek.

Het Diepbroek en het Schaapsbroek zijn grotendeels bedekt met open berkenbroekbos. Aan de ondergroei is te zien dat er vroeger meer open vegetatie stond. Langs de randen van de broekgebieden liggen opgestoven rivierduinen. Hier groeit nu vooral eiken-berkenbos.

Bij het witte hek, bij **wandelknooppunt 5** ga je **linksaf**. Er ligt hier een **y-sprong**. Hiervan neem je het **rechterpad**, de **Diepsteeg**. Aangekomen bij de open bosrand zie je een pad naar links richting **wandelknooppunt 3**. Deze afslag loop je echter voorbij tot je links een rij paaltjes ziet. Hier loopt een pad naar de top van een rivierduin. Bovenaan heb je een mooi overzicht van de omgeving.

Er lopen **drie paden** naar beneden. **Neem** hiervan de **middelste**. Dit pad komt uit op de **Putterweg** bij een hekwerk. Hier ga je naar links tot aan **wandelknooppunt 3**. Vanaf dit punt ga je rechts en loop je richting het zuidwesten langs het hek, de **Merelweg**. Bij het kruispunt net voorbij het hek ga je naar rechts, de **Zandweg** naar Velden. Je komt dan uit op de **Genooierheideweg**.

Als je bij de rijksweg gestart bent ga je naar rechts. Als je aan de Schandeloselaan gestart bent ga je naar links en volg je de beschrijving bovenaan dit artikel.

Afbeelding 3 - Eiken aan weerszijden van het pad

Verenigings

AUTEUR: CORA OOSTENDORP

Jubileum

Scholenwerkgroep

Op donderdag 11 november vierde juf Inge van de Water haar 25-jarig jubileum op de Kroevert in Kronenberg. Zij wilde graag de hele school trakteren en koos daarvoor ons Schedelpracitcum voor de hele school. Dit paste mooi bij het thema van dat moment: dinosauriërs.

Op 11 november waren de eerste groepen aan de beurt: groep 1-2 en groep 7-8. Ze keken hun ogen uit, want we hebben zo langzamerhand een prachtige collectie opgebouwd. De allerkleinsten bleven maar denken dat het echte dinosauriër-skeletten waren. Zelfs toen we uitlegden dat een bepaalde schedel van een dolfijn was, was de reactie: ah! Een dolfijn-dinosaurus! Toen kwam de krokodillenschedel op tafel. Zeg nu zelf, dat moest toch wel een dinosaurus zijn. Het feit dat het echte schedels en skeletten waren, maakte diepe indruk. Er werd uitgebreid gekeken naar de tanden en kiezen en gespeculeerd wat ze dan wel gegeten zouden hebben. De mammoetkies bracht velen in verwarring. Het leek wel een schoen! Was dat nu één kies?

Op 12 november waren de andere groepen aan de beurt: groep 3-4 en 5-6. De haaienkaak met zijn vele rijen tanden, scoorde weer hoog. Er waren kinderen die in het bezit waren van fossiele haaietanden. Toen ze al die tanden zagen, begrepen ze waarom er zoveel fossiele tanden gevonden worden. Er werd ijverig geteld aan het aantal ribben van de slang: meer dan honderd! Het hondenskelet werd uitgebreid vergeleken met hun eigen bouw. De kinderen liepen op handen en voeten om beter te kunnen vergelijken. De hond bleek zeven halswervels te hebben. Hoeveel zou een giraffe er dan hebben? Een enkeling wist het: ook zeven, maar dan wel hele grote.

Na afloop waren leerkrachten en kinderen heel enthousiast. Er was veel om over na te vertellen. Dat was nog eens een leuk cadeau geweest van juf Inge!

Juf Inge

JEUGDWERK GROEP - TEKST & FOTO'S CORA OOSTENDORP

Winterknoppen

Ook in de winter valt er buiten in de natuur nog veel te ontdekken. Laten we eens kijken naar een tak van een Paardenkastanje. Je kan die boom herkennen aan de kastanjes eronder, of aan de dikke bruine knoppen. Zoek een mooie tak met knoppen.

Knoppen

Aan de tak vallen onmiddellijk de grote, glimmende bruine knoppen op. Aan het uiteinde zit de eindknop. Deze is heel groot. Daaronder zitten de wat kleinere zijknoppen. Deze ze zitten tegenover elkaar aan de tak. Raak de knopschubben eens aan. Voel je dat ze kleverig zijn? Dit komt door een harsachtige stof die door de knopschubben is afgescheiden. Deze stof dicht alle kieren tussen de leerachtige knopschubben. Hierdoor is de knop goed beschermd tegen uitdroging. Bijen verzamelen in het voorjaar dit harsachtige, kleverige goedje en kitten er de kieren in hun korf mee dicht. Imkers noemen deze stof: propolis. Andere dieren, die in de winter of het vroege voorjaar van de knoppen zouden willen eten, vinden die kleverige stof maar vies.

Dwarsdoorsnede winterknop

Bladlittekens

Aan de onderkant van de zijknoppen zie je een lichter bruin gekleurd, hoefijzervormig figuurtje (1). Er lijken zelfs gaatjes voor de hoefnagels in te zitten. Deze hoefijzervormige figuurtjes zijn littekens van de bladeren die er in de herfst zijn afgevallen (2). De 'hoefnagelgaatjes' zijn

de littekens van de vaten, de ‘buisjes’, die door de bladsteel naar de vijf of zeven blaadjes van het samengestelde kastanjeblad liepen. De plek waar een blad aan de stengel heeft gezeten, noemt men ook wel een knoop. Op een knoop hebben één of meerdere bladeren gezeten. Men noemt de hoek tussen een bladsteel en een tak een bladoksel. Een zijknop op die plek heet daarom ook wel een okselknop.

Schors

De dikke, stijve, jonge takken hebben een mooie lichte tot paarsbruine kleur. Als je met je nagel heel voorzichtig het buitenste laagje wegschrapt, zie je dat daaronder een heel dun groen binnenlaagje zit. De donkere buitenlaag is ontstaan uit de groene binnenlaag en vormt een soort beschermend jasje om de tak heen. Dat beschermende jasje bestaat uit een kurklaag die we schors noemen. Bij hun ontstaan zijn alle takken door een dun groen huidje omgeven. Deze laat echter gemakkelijk water door, waardoor de tak zou kunnen uitdrogen. Daarom vormt de tak al snel, om het groene laagje heen, een bruin kurklaagje. Op het bruine takje zie je in de schors ook lichter gekleurde vlekjes zitten. Eigenlijk zijn dit hele kleine gaatjes die poriën of lenticellen heten. Door die poriën kan lucht (met zuurstof) in de tak dringen. Dit is belangrijk omdat de dode schors de tak afsluit en de tak toch moet kunnen ademen. De poriën zijn dus ademhalingsopeningen (3).

Schublittekens (4)

Stengels groeien aan de uiteinden waar groeipunten liggen. Hier ontstaat, met name in het voorjaar, een nieuw stuk stengel met meerdere bladeren. In de herfst stopt de groei. De bladeren vallen eraf en het groeipunt vormt dan een eindknop die wordt afgedekt met schubben. In het voorjaar vallen de schubben af maar de plek waar ze gezeten hebben, blijft te zien als een litteken. Dit heten schublittekens. De afstand tussen twee plekken met schublittekens geeft de lengte aan die de stengel in één seizoen is gegroeid. Meet dat maar eens. Dat is best wel een groot stuk.

Uitlopen

Zet je tak nu in een vaas in een warme kamer. Na verloop van tijd, vallen de knopschubben af en komen de jonge bladeren te voorschijn. Als je geluk hebt, kan er zelfs een bloemknop tevoorschijn komen. Als het buiten nog kaal is, heb je binnen dan al een voorjaarsbloem.

Nieuwjaars wandeling

Zaterdag, 8 januari
 Duvelskuul, Afferden
 Duur: 2 uur
 Meer info t.z.t. op de website

Voor onze traditionele Nieuwjaarswandeling gaan we deze keer naar het noordelijke deel van Nationaal Park De Maasduinen. Dit gedeelte van het nationaal park wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Vanaf het paviljoen van Golfbaan Bleijenbeek maken we een wandeling door een gevarieerd landschap. Van Kasteel Bleijenbeek met een eeuwenlange en roerige geschiedenis zien we de ruïne. Het was oorspronkelijk een versterkte boerderij uit de 14e eeuw die uitgroeide tot een kasteel. Het kasteel werd in 1945 door een bombardement vernietigd.

Net als elders zijn ook in dit gebied in het verleden veel dennen aangeplant. Om meer diversiteit te krijgen, wordt het naaldhout geleidelijk vervangen door loofbomen, die hier oorspronkelijk ook groeiden. De bossen doen het goed en bieden beschutting aan veel verschillende vogels en andere bosbewoners. Sinds enkele jaren voelt ook de raaf zich hier weer thuis. Behalve bos zien we ook heidevelden en vennen, zoals de Duvelskuul.

Na afloop kunt u genieten van een heerlijke kop erwtensoep. (Uiteraard voor eigen rekening.)

Foto Staatsbosbeheer Duvelskuul

Het Interview

AUTEUR: MARIJKE LUKKER-HIRS

Ton Wismans

Ton (66) is geboren en getogen in Meerlo vlak bij de Grote Molenbeek. Hij struinde er met vriendjes door de bossen, maakte ondergrondse forten en schoot met zelf-gemaakte katapulten en pijl-en-boog.

Thuis hadden ze een moestuin. Zijn vader gaf hem altijd wat bonenzaad dat over was, zodat hij op een eigen stukje grond sperziebonen kon telen. Ze hadden een varkentje, een kierke, dat vetgemest werd met etens- en keukenafval. En ze hadden konijnen. Ton zag hoe zijn vader de konijnen voor de Kerst slachtte en leerde zo hoe een konijn er van binnen uitzag. Hoe de keutels netjes op een rijtje in de darm lagen.

Ton heeft veel van hem geleerd. Zijn vader wist behalve over het kweken van groenten, veel over vogels.

Hij en Hettie hebben nu een natuurgebiedje in Sevenum dat vier delen heeft: een boomgaard, een moestuin, een stuk voor patrijzen en een poel. De patrijzen zitten in de buurt en door de juiste biotoop te creëren hopen Ton en Hettie dat ze ook bij hen komen foerageren en schuilen. Omdat de patrijzen veel insecten eten, zorgen zij dat er in hun gebiedje vaak wat in bloei staat.

Vader werkte bij het spoor en overleed al op 56-jarige leeftijd aan kanker. Ton vermoedt door kankerverwekkende stoffen, zoals teer. Dat maakte hem bewust van de invloed van gevaarlijke stoffen. Hijzelf wilde machinist worden. Na de lagere school ging hij eerst naar de LTS in Venray. Daarna deed hij werktuigbouwkunde aan de MTS in Venlo.

Tijdens zijn militaire dienstplicht werkte hij bij de luchtmacht als hydraulische monteur aan de NF-5 straaljager. In 1979 ging hij bij Philips in Eindhoven als constructeur werken. In die periode trouwde hij met Hettie en kreeg met haar drie kinderen.

In Eindhoven volgde hij de avond-HTS en kwam bij de afdeling CFT (Centrum voor Fabricage Technieken). Men bouwde daar zeer nauwkeurige productiemachines, waarbij zowel kennis uit de mechanica, de elektrotechniek en de regeltechniek gebruikt werd. Hij werkte ook mee aan de ontwikkeling van de eerste waferstepper, een dure machine. 'Een waferstepper is een lithografische machine die het patroon van een geïntegreerde schakeling optisch aanbrengt', legt hij uit. Hoe dat gaat kun je uiteraard lezen op internet.

Vanuit CFT ging hij naar Philips Research waar nieuwe technieken voor producten worden ontwikkeld. De re-

searchafdeling staat vooraan in de ontwikkeling van een apparaat. Uiteindelijk moet er iets gebouwd worden dat betrouwbaar is.

Een ontwikkeling die Ton noemt is de hartslagsensor, zo'n 'polshorloge' bij sporttrainingen. Ik begrijp van Ton dat er bij het ontwikkelen van zo'n apparaat heel wat precieze technieken aan te pas komen, voordat het op de markt komt. De hartslagmeter, iets met groen licht dat door je huid en via aders de hartslag kan meten, moest, voordat hij op de markt gebracht werd, eerst op allerlei huidtypen worden getest. Elk huidtype is weer anders en laat andere lichtsignalen door. De hartslagmeters werden op honderden mensen getest, jong, oud, wit, zwart, Aziatisch, man, vrouw en dan nog bleek dat het bij iemand weer net anders was.

Hier ontmoette de natuurkunde de biologie

In 2019 is Ton bij Philips gestopt en ging aan de wandel. In tegenstelling tot veel anderen liep hij niet naar Santiago de Compostella of Rome, maar maakte hij een voettocht van drie maanden door Duitsland en Oostenrijk naar Napels. 'Om te kijken of ze daar lekkere pizza's hebben', zegt hij. De tocht vergde twee jaar voorbereiding. Hij koos ervoor om alleen te lopen, zodat hij steeds zijn eigen keuzes kon maken. Hij wilde weten hoe de wereld eruit ziet als je alleen op pad bent. Ook wilde hij eens een keer doorgaan met lopen als hij ergens was aanbeland. Hij had weinig bagage bij zich, 8 kilo, en koos steeds voor een goedkope slaapplek.

Vanuit Oostenrijk liep hij over de Reschenpas (Passo di Resia) naar Italië, een route die ook al door de Romeinen werd gebruikt en vandaar verder over smalle paden en kleine wegen via Padua dwars door het land over Florence en Rome richting Napels. 'Het maakt eigenlijk niet zoveel uit waar je loopt', zegt hij. 'De route maak je zelf'. De bevolking was erg behulpzaam, maar dieper in Italië was echt contact moeilijk, omdat de meeste mensen er alleen Italiaans of dialect spreken. Uiteraard waren praktische zaken wel te regelen via zijn mobiel. Hij is vier dagen voor Napels gestopt, omdat het er verschrikkelijk heet was en het daarom niet zinnig was om samen met Hettie de stad te bezichtigen. En het ging hem vooral om de voettocht er naar toe.

Hij kwam er achter dat hij Hettie ontzettend miste. Maar ook dat hij actiever in de politiek wilde worden. Onderweg zag hij de schrale natuur. De politiek heeft daar invloed op, dacht hij. 'De laatste honderd jaar, zeker de laatste 50 jaar, is de natuur dramatisch achteruit gehold.' Als kind kon hij nog langs de Maas poedelen en met de vette klei knoeien, terwijl zijn vader over de rivier zwom, maar een kleine tien jaar later ging dat niet meer door de ernstige vervuiling. Ook in de Grote Molenbeek werd indertijd allerlei rotzooi gegooid. Ook pesticiden.

Al in Sevenum, toen nog een zelfstandige gemeente, was hij politiek actief. En ook nu weer in een plaatselijke politieke partij die zich onder andere inzet voor natuur en milieu.

Hij is sinds zijn 26e vegetariër, aanvankelijk omdat hij niet echt van vlees hield, 'als kind moest ik met de pot mee-eten', maar later bewuster vanwege het effect op dier en milieu. Om die reden is hij geïnteresseerd in de techniek om melk direct uit gras te fabriceren. En natuurlijk ook in kweekvlees en kweekleer.

Ook in zijn werkzaam leven was Ton al actief in de natuur. Hij gaat al een dikke 30 jaar op zaterdag op pad met het VNeL (Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer) en is samen met Bart Reintjes coördinator van deze groep. Dat was een prettige afwisseling met zijn werk bij Philips, waar hij altijd binnen zat.

Bij de VNeL werkten ze aan het 'Ruig weitje' in Kaldenbroek, aan het IVN-ven in het Schuitwater en ze verwijderden op diverse locaties de Amerikaanse vogelkers, maar ze deden nog veel meer. Hoe actief, en waar en waarmee de VNeL door de jaren heen bezig is geweest, is te lezen in het prachtige fotoboek ter ere van het 25-jarig bestaan.

VNeL is binnen het IVN een groep die zelf regelt wat ze ondernemen. Recent zijn er drie jongeren bij gekomen. Ook van buiten de regio.

Ook zit Ton al heel lang bij de Sevenumse 'Groengroep'. Deze natuurgroep kiest ook zijn eigen projecten en is onder andere ook veel bezig met de inrichting van het

landschap, biologische bloembollen, het zaaien van kruidenrijk grasland, Steenbreek (van verstening naar vergroening), het planten van bomen en struiken etc.

Vanzelfsprekend is Ton al heel lang IVN-lid. Hij maakt deel uit van de Scholenwerkgroep en is natuur- en landschapsgids. Hij vindt het leuk om met collega's door de natuurgebieden te struinen en de ontwikkelingen in de natuur te bewonderen. Mensen door de natuur gidsen, vindt hij heel mooi werk.

'Wat vind je belangrijk voor de toekomst van het IVN?' vraag ik hem.

'Anderen, jongere mensen, bij het IVN betrekken zonder al teveel eisen te stellen. Veel mensen kennen het IVN niet. Kijk wat de Scholenwerkgroep doet, dát is belangrijk. Kinderen hebben vaak de 'wow-kreet'. De vraag is dan hoe we hun ouders meer bij het IVN betrekken. Ook zou de Kweekker meer op openbare plaatsen moeten liggen. Meer reclame maken voor het IVN, er moet wat reuring zijn, niet te braaf, ook via de social media.

En hij somt verder op: Wat activistischer naar buiten. Meer uitdragen wat er in de natuur en op het veld gebeurt door menselijke activiteiten. Het mooie laten zien en beschermen. Dat trekt misschien ook meer jongere mensen, die weer opgeleid willen worden als gids.'

Ton Wismans in actie

Uit de oude

AUTEUR: MARIJKE LUKKER-HIRS

Het boek 'De Volksnamen van onze planten' van Dr. H. Uittien, een botanicus, die contact had met zijn tijdgenoten Heukels (van de flora!) en Jac. P. Thijssen, verscheen postuum in 1946.

Hendrik Uittien werd in 1944 in kamp Vught gefusilleerd door de Nazi's vanwege anti-Duitse activiteiten.

Behalve serieuze wetenschappelijke publicaties op het gebied van botanische systematiek en morfologie (Wikipedia) schreef hij ook dit populairwetenschappelijk boek met cultuurhistorische verhalen over volksnamen 'tot vermaak of tot leering', zoals hij in de inleiding schrijft.

Hij vermeldt voor de zekerheid ook de Latijnse naam en de officiële Nederlandse naam, 'want onder de naam pinksterbloem verstaat men in ons land zeven verschillende plantensoorten.'

Het boekje gaat over namenvorming van planten in dorpen en streken door de eeuwen heen. Zo heet Aconitum, de Monnikskap, in Oost Drenthe huwelijksbootje, Venuswagen in Zuid-Limburg en in Noord-Limburg: dokter-in-den-wagen.

Hij noemt van vele plantennamen de verbasteringen en de geschiedenis daarvan. Bijvoorbeeld het aardappelras Furrore werd in Drenthe vuurrooie genoemd. Er staan eindeloos veel voorbeelden in het boek, ook van namen waarvan taalgeleerden de herkomst niet weten. Madeliefje (Bellis) werd in Noord Limburg via mede-sutete 'meizotje' het algemene meizoentje.

Hij eindigt het boek met raadsels. De oplossingen geeft hij niet, omdat hij ze zelf ook niet kent. 'Prijzen loof ik niet uit, want de deugd wil om zichzelf beoefend worden'.

Hij schrijft: 'wat denken de Limburgers van Klabbertoet voor de walnoot (Juglans)?'

De oplossing moet je niet naar Hendrik Uittien, maar naar de Kwekker sturen.

Maaspark

Ooijen Wanssum

Lezing
10 februari

Excursie
13 februari

Na de overstromingen van de Maas in 1993 en 1995 maakte men plannen om dit voortaan te voorkomen. In november 2017 begon men met de uitvoering hiervan. Uitgangspunt was om de rivier meer "ruimte in de breedte" te geven. Het gebied tussen Ooijen en Wanssum is hiervoor heel geschikt omdat hier een langgerekte laagte aanwezig is. Men berekende dat, bij dezelfde waterstand als in de jaren negentig, het hoogwater bij Ooijen 37 cm lager zou uitkomen. Afgelopen juli bleek dat dit klopte.

De waterkundige ingrepen zijn gecombineerd met het ontwikkelen van een groot natuurgebied, Maaspark Ooijen-Wanssum geheten. In dit Maaspark kan de natuur zijn vrije gang gaan. Om het gebied open te houden worden er grote grazers ingezet. Voor de realisatie van dit omvangrijke project zijn onder meer miljoenen m³ grond verplaatst, dijken aangelegd, broekbossen geroid, bruggen gebouwd en woningen gesloopt. Op 10 februari zal Piet Hoebers in een PowerPoint presentatie de belangrijkste onderdelen van dit prestigieuze project nader toelichten. Op 13 februari volgt een wandeling in dit gebied.

De excursie, ongeveer 5 km, is onder begeleiding van IVN gidsen. De startlocatie is afhankelijk van de weersomstandigheden en de hoogte van de Maas. Raadpleeg voor informatie de nieuwsbrief van IVN Maasdorpen (QR code). Laarzen of hoge wandelschoenen worden in deze periode van het jaar aanbevolen.

Foto Piet Segeren

Paddenstoelen

TEKST EN FOTO'S THEO VAN DER LEER

Verlag paddenstoelenexcursie

De vruchten van het mycelium: een wondere wereld! Herinner je je nog de spelletjes uit je jeugd die je thuis speelde met broertjes en zusjes, vriendjes en vriendinnetjes? Herinneringen aan de huiselijke gezelligheid op regenachtige woensdagmiddagen? Ik wel. Behalve het altijd populaire Monopolie of Ganzenbord, kwartetten wij ook vaak. "Mag ik van jou van de eetbare paddenstoelen de Bruine ringboleet?" Of: "Mag ik van jou van de zwammen de Kleine oranje bekerzwam?" Dan had je misschien de Schubbeige popzwam, de Plooivoetstufzwam en de Geweizwam al tegen je borst gedrukt. En als het je lukte om een van je medespelers de ontbrekende kaart te ontfutselen, dan riep je: "Kwartet!" En zo ging het ook met de russula's, de amanieten en de bovisen. Je begrijpt het al: wij hadden thuis het paddenstoel-kwartetspel. Bedoeld om al spelend te leren. Maar om te zeggen dat ik er iets van heb onthouden, nou nee. Waren de namen te lang? Had de naam geen referentie met het plaatje dat op het kaartje stond? Was mijn wereldje nog niet groter dan de puntmuts en de witte stippen? Wie zal het zeggen?

Op maandag 11 oktober maakte de plantenwerkgroep van IVN De Maasdorpen een paddenstoelenwandeling in de

oostelijke Maasduinen, tussen de Dorperheideweg en de Duitse grens. De habitat ter plaatse is droog en zandig, afgewisseld met voedselarme en vochtige oevers aan de grindgaten. We hebben er welgeteld negentien verschillende soorten paddenstoelen kunnen determineren. En ja hoor, weer met de meest wonderlijk samengestelde namen, zoals die op de kwartetkaartjes van toen. Bij Roodvoetrussula, de Speldenprikzwam en Vuurzwam kun je je nog iets voorstellen, maar de Groene anijstrechtterzwam of de Toefige labyrintzwam? Toefig? Zoals een toefje slagroom? "Toefje", raar woord eigenlijk. Hoe krijg je het verzonnen. Ik merk dat ik van het onderwerp afdwaal. Weg met de mijmeringen!

We hebben een heerlijke middag beleefd met na afloop een kopje koffie bij Resort Arcen. Met z'n zevenen. Net geen twee kwartetten.

Foto Theo van der Leer

Watervogeltelling

Watervogeltelling 2020-2021													
Venlo - Grubbevorst			Grub. -Lottum			Totaal watervogel:							
Soort	sept	okt	nov	Soort	sept	okt	nov	september	21-22	20-21	019-20	18-19	17-18
Aalscholver	9	12	10	Aalscholver	15	6	8	oktober	1340	898	1381	2556	1674
Blauwe Reiger	3	6	15	Blauwe Reiger	3	2	17	november	2300	1825	2259	2764	2250
Brandgans				Brandgans			5	december	0	1661	2147	2822	1721
Casarca				Casarca		13	31	januari	0	3343	1841	1096	2297
Dodaars	1		4	Dodaars				februari	0	2579	2493	1177	1901
Fuut				Fuut			1	maart	0	975	599	962	1071
Grauwe Gans	7	3	6	Grauwe Gans	240	173	530	april	0	252	155	287	311
Grote Canadese	19	34	31	Grote Canadese G	37		36	Totaal:	4850	12271	12128	13356	12997
Grote Zilverreiger			1	Grote Zilverreiger			1	Gemiddeld aantal:	1617	1534	1516	1670	1625
Grote g.kwikstaart		4		Grote g.kwikstaart				Totaal soorten sept:	35	25	45	42	41
Ijsvogel				Ijsvogel				Totaal soorten okt:	32	47	42	48	49
Indische gans				Indische gans				Totaal soorten nov:	40	52	44	47	39
Kievit	65			Kievit				Totaal soorten dec:		48	37	46	41
Kleine Mantelmeeuw	1			Kleine Mantelmeeuw				Totaal soorten jan:		47	41	28	43
Knobbelzwaan				Knobbelzwaan	1			Totaal soorten feb:		57	54	37	53
Kokmeeuw	564	680	1170	Kokmeeuw	85	280	80	Totaal soorten mrt:		54	40	46	34
Kolgaans		1		Kolgaans	1		56	Totaal soorten apr:		55	47	44	52
Krakeend			35	Krakeend			2	Gemiddeld aantal:	35,7	48,1	43,75	42,25	44
Mandarijneend				Mandarijneend				Totaal aantal verschillende soorten					
Meerkoet	1	2	2	Meerkoet				Watervogels:	27	37	33	33	35
Nijlgans	4	4		Nijlgans	7		4	Andere soorten:	29	45	43	43	
Rietgans				Rietgans					56	82	76	76	35
Scholekster				Scholekster				Opvallend in september:			opvallend		
Slechtvalk	1			Slechtvalk				1 Visarend		1	hoogste in kolom		
Soepeend	9		35	Soepeend				0 (Nul)Fuut		0	laagste in kolom		
Soepgans		2	3	Soepgans				Opvallend oktober:					
Stormmeeuw			7	Stormmeeuw				11 Casarca's					
Tafeleend				Tafeleend				0 (Nul) Fuut					
Visarend				Visarend		1		4 Grote gele kwikstaart					
Waterhoen		3	5	Waterhoen				Veel vissers, veel plaatsen gewerkt.					
Watersnip				Watersnip				Opvallend in november:					
Wilde Eend	82	96	70	Wilde Eend	35	4	73	31 Casarca's					
Wintertaling		11	41	Wintertaling			11	1 Havik					
Zilvermeeuw	4	3	6	Zilvermeeuw	15		5	1 Sperwer					
Aantal vogels:	770	861	1441		440	479	859						
Soorten Water	14	14	16		11	7	14						
Andere soorte	19	13	16		0	6	16						
Aantal soorte	33	27	32		11	13	30						

Schema watervogeltelling Jacques Driessen

Wat & Wanneer

8	januari	Nieuwjaarswandeling
15	januari	VWG Watervogeltelling
16	januari	Winterwandeling
20	januari	PWG Alternatieve Nieuwjaarswandeling
27	januari	VNeL werkdag
27	januari	Tuinvogelavond
5	februari	VNeL werkdag
10	februari	Lezing Maaspark Ooijen-Wanssum
12	februari	VNeL werkdag
12	februari	Watervogeltelling
13	februari	Excursie Maaspark Ooijen-Wanssum
17	februari	PWG Bezoek Sequoia-farm Kaldenkirchen
19	februari	VNeL werkdag
26	februari	VNeL werkdag
5	maart	Vogelcursus - 1e dag
5	maart	VNeL werkdag
6	maart	Excursie Voorjaarsbomen
12	maart	VWG Watervogeltelling
17	maart	PWG Maaspark Ooijen-Wanssum
19	maart	Vogelcursus - 2e dag
20	maart	Excursie Elsbeemden
29	maart	Lezing Libellen

Onze werkgroepen

A&G - Activiteiten & Gidsen

PWG - Plantenwerkgroep

VWG - Vogelwerkgroep

VNeL - Vrijwillig Natuur en Landschapsbeheer

Interesse in een activiteit?

Voor **excursies** met een gids (A&G), **lezingen** of de **cursussen** kun je je aanmelden via onze activiteiten op onze website.

Is het een **werkgroep**? Meld je dan aan bij de betreffende **coördinator** van die **werkgroep**, kijk op pagina 2 bij Werkgroepen & Commissies. Of kijk op de website onder werkgroepen.

<https://www.ivn.nl/afdeling/de-maasdorpen/werkgroepen>

Vogelwerkgroep de zeldzame watervogelteller Jacques Driessen :)

BEZOEK ONZE IVN WEBSITE
[HTTPS://WWW.IVN.NL/AFDELING/DE-MAASDORPEN](https://www.ivn.nl/afdeling/de-maasdorpen)

VOLG ONS OP FACEBOOK
[HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/IVNHORST/](https://www.facebook.com/ivnhorst/)